

THE BOOK WITH/WITHOUT ILLUSTRATION IN THE CHILDHOOD UNIVERSE

Ioana Cecilia Botar

“1 Decembrie 1918” University of Alba-Iulia

Abstract: The article focuses on a presentation of the relation childhood-book as the book's importance in children's life. Also throughout the text we make the distinction between the book with illustration and book without illustration as a way of developing from simple to the complex desire of discovering the book and the world presented in the book according to their age. The illustrations are part of the story, but regarded individually, they can tell the story in a short form.

Keywords: childhood universe, books with/without illustration, literary evolution, role of illustration

Preambul

A existat dintotdeauna un interes crescut al societății de dezvoltare programată în spațiul copilăriei prin implementarea spiritului literar în sufletele copiilor pentru a-i transforma în „cel mai pur și proaspăt combustibil”.¹

„Dragostea pentru scris, pentru carte, a răsărit din inima oamenilor în toate timpurile și în toate anotimpurile, ca o floare învâsmântată în noblețea idealurilor pentru care au luptat întotdeauna : libertate, fericire...*Nu este alta mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât vestitul cărților...* scria Miron Costin ; iar Mihail Sadoveanu, pomenind de cele mai plăcute momente din copilăria lui, spunea, adesea, despre Creangă : „Eu ceteam povestea lui Harap Alb și-n juru-mi se strecura oftând vântul care scutura frunzele... Creangă s-a amestecat de aproape cu viața mea, mi-a fost prieten, mi-a fost bunic.”²

Pornind de la nevoile umane de hrană, protecție, afecțiune, copilul descoperă căile nevăzute ale comunicării cu mama, primii pași prin casă, iar, mai apoi, copilul intră în fascinanta lume a cărților ; acestea devin mijloc de joacă prin colorat, se răsfoiesc pentru a se încânta cu imaginile din care își formează singuri o poveste, iar mai târziu descoperă povestea propriu-zisă prin povestirea de către cineva, urmată de lectura personală. De aici putem trage concluzia că viziunea unei cărți este tridimensională : cititul pozelor, povestitul, cititul propriu-zis.

Cu toate că mijloacele tehnice au *absorbit* copii și i-au cucerit prin fanteziile tehnologice, jocuri, aplicații care la doar un click distanță te pot transporta pe un alt tărâm, este adevărat că tendința de evoluție informatică și tehnologică este din ce în ce mai acerbă, însă este o vorbă românească: *Istoria se repetă*. Știm cu toții că printre cele mai cunoscute opere pentru copii au fost scrise înainte de secolul al-XIX-lea, secol care era destinat mai mult evoluției literaturii și cărțiilor și începutul secolului XXI este dedicat tehnologiei moderne, ne întrebăm însă ce va fi în continuare. Și totuși, cărțile pentru copii joacă un rol important în evoluția unui

¹ Iuliu Rațiu, *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2003, p. 6;

² *Ibidem*, p. 17;

individ. Cu toată această evoluție tehnologică, copiii încă sunt atrași de cărți, imagini, încă își mai aleg personaje favorite, încă mai sunt basme sau povești care îi impresionează, încă se mai scrie literatură pentru copii. Avantajul unei cărți este acela că avem posibilitatea de a interpreta traseul narativ, de a alege, pe când mijloacele mass media care îți dau impresia că tu ești cel care alegi, dar, de fapt, tu alegi doar din ceea ce ți se oferă. Jocul este unul necinstit, deoarece se apelează la o manipulare emoțională.

Cartea este un mijloc de comunicare între trecut-prezent-viitor prin prisma faptului că aceasta aduce cu sine elemente din perioada în care a fost scrisă și sunt descoperite în prezentul lectorului din momentul în care începe să răsfoiască primele file; perspectiva viitorului poate fi incertă cu privire la carte, însă trebuie să recunoaștem că abordarea cititorului din viitor va fi una diferită de a noastră și va fi determinată de perspectiva socială și culturală a acelei perioade. Chiar și noi am putea face acest experiment, luăm un basm care l-am citit în copilărie să vedem în perioada maturității perspectiva noastră asupra operei și putem, de asemenea, să reluăm lectura acesteia la o vârstă mai înaintată. Cu siguranță se remarcă noi informații, noi idei la care când eram copii nu ne gândeam, micul destinatar recepționează informația din perspectiva neinițiatului, necunoscătorului literar, dar odată ce avansează în vârstă dobândește noi și noi experiențe literare care modifică perspectiva literară: „Dacă preșcolarul ascultă la început povești simple și scurte, despre animale, păsări ș.a.m.d., mai târziu el ajunge la basmul propriu-zis, cu lumea lui imaginară, cu suita de personaje și peripeții specifice.”³

Înainte de a fi descoperit scrisul și cititul, informațiile se transmiteau oral asemenea basmelor populare: bătrânii povesteau tinerilor, tinerii povesteau la rândul lor celor mai tineri decât ei; temele răspândite erau cele religioase și vitejești, iar cei care povesteau se numeau adesea rapsozi sau povestitori. Așa s-au transmis numeroase opere care le avem scrise și astăzi printre ele se numără arhicunoscutul poem antic *Iliada* lui Homer, dar și basmele și baladele noastre populare. Cele mai vechi cărți sunt din Mesopotamia unde a apărut scrierea sumeriană în secolul al IV-lea înainte de Hristos sub forma unei pictograme, desene simplificate care reprezentau obiecte și ființe. Mai târziu, a apărut scrierea cuneiformă dăltuită în piatră, așa a luat ființă cel mai vechi cod de legi din lume, *Codul lui Hammurabi*. Scrisul a evoluat datorită apariției papirusului fabricat din papură groasă de pe Delta Nilului, ceea ce este interesant est că pergamentul egiptenilor se aseamăna cu hârtia de azi pe care au început să scrie cu vopsele vegetale sau minerale; termenul de *carte* își are originea în termenul grecesc *khartes* ce înseamnă o foaie din papirus. Hârtia a fost inventată de chinezi din scoarță de dud preparată, aceasta a devenit principalul suport al memoriei omului modern. De-a lungul istoriei s-au scris sute și sute de cărți, unele au devenit arhicunoscute, unele au intrat într-un con de umbră, iar acest proces s-a extins și datorită apariției unor instrumente care facilitau și încă facilitează munca scriitorului, calculatorul și imprimanta.⁴

Pentru antici, cartea era strict înlocuirea cuvântului rostit, iar expresia *scripta manet, verba volant* a devenit o sintagmă arhicunoscută pentru a desemna eternitatea cuvântului scris. Credem că este important să facem o scurtă trecere în revistă a evoluției cărții de-a lungul timpului *grosso modo* pentru a avea o viziune de ansamblu completă asupra temei noastre. Apariția scrisului și a cărții a marcat începutul creației literare, posibilitatea de a lăsa în urmă o fărâma din experiența personală.

Ilustrații, text și copilul-cititor

³ Lidia Țugulan, Maria Toma, *Literatura pentru copii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980, p. 8;

⁴ Iuliu Rațiu, *op.cit.*, p. 22;

Cărțile cu imagini sunt cele care dau farmecul și înțelesul poveștii, acestea ca și o formă comună a literaturii pentru copii, redau conexiunea imagine-text. În ultimul secol, datorită creșterii interesului pentru copil-copilărie-carte în evoluția societății și datorită dezvoltării tehnologiei și imprimeriei, literatura pentru copii a marcat o evoluție vizibilă a cărților cu imagini, de la imagini simple, la imagini 3D. Relația imagine-poveste, natură-cititor sunt aspecte esențiale prea puțin înțelese *ipso facto*.

Rolul ilustrațiilor este acela de a extinde, interpreta și de a înfrumuseța un text scris, de a captiva atenția copilului și de a-i stârni curiozitatea. Această modalitate oferă copiilor posibilitatea de a intra în contact chiar și fictiv cu o societate arhetipală condusă după reguli proprii în care personajul lor favorit este nevoit să parcurgă un itinerariu inițiativ, de a deveni din copil un adult pregătit să își întemeieze o familie. Din această perspectivă, imaginile se pot delimita astfel :

- **Imagini care stabilesc locul poveștii** : Ca în literatură, decorul unde are loc acțiunea poveștii sau basmului trebuie evidențiat, iar imaginea de cele mai multe ori poate să îl arate într-un mod atât de autentic și apropiat perioadei istorice a poveștii, cum cuvintele nu ar putea. În plus, imaginile pot fi eficiente când est vorba de starea de spirit a acțiunii. De exemplu, în *Frumoasa din pădurea adormită* la început se explică în text contextul social, dorința regelui și a reginei de a avea copii îndeplinită de o broscuță, însă imaginea ne oferă informații adiționale cu privire la locul unde se petrece acțiunea.⁵
- **Imagini care definesc personajele** : Personajele trebuie să fie foarte bine conturate în imagine și să suplimenteze caracterizarea personajului din text ilustrând reacții, acțiuni sau informații adiționale necesare. De exemplu, în *Scufița Roșie* nu este descris personajul Scufița Roșie și nici mama ei, doar se specifică că purta *o glugă de culoare roșie, ca o scufiță*. Însă imaginea ne oferă o descriere completă care ne ajută pe noi, ca cititori, să parcurgem mai ușor firul narativ odată ce ni s-a imprimat în memorie imaginea Scufiței.⁶
- **Imagini care dezvoltă subiectul**: De multe ori, imaginile oferă informații adiționale subiectului. Dacă în cărțile fără text, întregul subiect se învârtă în jurul ilustrațiilor, în cărțile cu text, imaginile pot să ofere copiilor o imagine mai ușor de înțeles. Tot în *Scufița Roșie*, imaginea oferă informații pe care textul nu le poate feri, de exemplu se poate vedea întâlnirea dintre lup și Scufița Roșie, imaginea înfricoșătoare a lupului și naivitatea fetei. Textul prezintă întâlnirea dintre cei doi.⁷
- **Imaginile care dau un punct de vedere diferit**: Uneori intenționat, alteori nu, ilustratorul poate introduce *picanterii* care dau efect poveștii, chiar dacă uneori viziunea este diferită. De exemplu, în povestea *Frumoasa din pădurea adormită*, într-una din secvențe este descris castelul la distanță de o sută de ani de la instalarea blestemului, iar *gardul verde înalt era acum o pădure cu ghimpi*, în imagine nu este arată această descriere, din contră se vede un munte lângă clădire.

⁵ Charles Perrault, *Frumoasa din pădurea adormită* în Comoara cu povești. Povești clasice, Editura Flamingo GD, București, 2008, p.6;

⁶ Charles Perrault, *Scufița Roșie* în Comoara cu povești. Povești clasice, Editura Flamingo GD, București, 2008, p.7;

⁷ *Ibidem*, p.12;

Copii își pot forma o imagine mai concretă despre personaj, se pot identifica cu acesta și pot preconiza pe baza imaginilor ce se va întâmpla cu personajul favorit pe parcursul poveștii:

„De îndată ce o poveste scurtă nu are voie la mai multe informații legate de personaje, ilustrațiile pot dezvolta imaginea personajelor conturând situații, emoții familiale și credibile pentru copii. În cărțile cu poze și fără cuvinte, descrierea și evoluția personajelor se evidențiază doar prin ilustrații.”⁸

Din punctul nostru de vedere, ilustratorul este ca un traducător, acesta poate adapta imaginile, dar trebuie să țină cont de conținut, pentru că altfel se joacă cu opera pe care scriitorul a scris-o cu multă trudă într-o perioadă istorică în care scrisul și literatura pentru copii nu erau foarte apreciate. Poate acesta este răspunsul care îl căutăm la întrebarea: De ce unii scriitori devin cunoscuți la o distanță destul de mare de la moartea lor? Pentru că societatea din *illo tempore* (vremea aceea) nu era pregătită să primească acele capodopere. Imaginile dintr-o poveste luată în ansamblu redau povestea însă cu mici diferențe sau cu informații mai puține, dar luate împreună cu textul acestea completează viziunea autorului. „Ilustrațiile pot contribui la coerența textuală când sunt bine încorporate în esența textului oferind referințe cheie pentru text...Pe măsură ce firul epic se derulează, ilustrațiile cuprind din ce în ce mai mult contextul...”⁹

În acest context putem vorbi de coerența imagine-text prin care se realizează înlănțuirea firului narativ într-o logică perfectă pe care copilul le constată, de aici putem trage concluzia că lectura unui basm, și nu numai, se poate face în trei moduri:

- Citirea și interpretarea imaginilor- copii cu vârstă până la 3 ani;
- Ascultarea unui basm citit de un adult- copii cu vârstă între 3-6/7 ani;
- Citirea de unul singur pornind de la înțelegerea unor litere, unor cuvinte și, mai apoi, întreaga operă- începând de la vârsta de 6/7 ani.

Principalul rol al ilustrațiilor este acela de a susține povestea, a oferi informații suplimentare, dar nu diferite de cele din text; aceste elemente oferă micului destinatar un suport. Cu toate că la nivel superficial am putea afirma că, de fapt, ilustrațiile distrag atenția copilului de la text, totuși considerăm că imaginile sunt promotorii lecturii, stârnesc curiozitatea și îi ajută să își dezvolte vocabularul să încerce să citească, să interacționeze cu textul. Acestea motivează copiii să găsească și să identifice obiecte sau personaje și situații viitoare; practic această atitudine curioasă a copilului este dată și de curiozitatea de a descoperi legătura dintre imagini și text: „Copii vor pierde o mare bucurie dacă un adult îi citește cele 206 cuvinte dintr-un text fără să îl motiveze să găsească sau să identifice animalul din poză...să încurajeze copiii să facă predicții...”¹⁰

⁸ „Since a short story does not normally allow for more fully developed characters, illustrations help develop the characters by depicting situations and emotions immediately familiar and credible to the children. In wordless picture books the depiction and development of characters completely rely on illustrations.”

Zhihui Fang, *Illustrations, text and child reader: What are pictures in children's storybooks for?* in *Reading Horizons*, 1996, volume 37, p. 132, (traducerea noastră)

http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

⁹ „Illustrations can contribute to textual coherence when well-integrated with print or through providing referential cues for the text...As the plot progresses, the illustrations cover more and more of the page...” (traducerea noastră)

Ibidem, p. 135,

http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

¹⁰ „Children would miss a great deal of potential enjoyment if an adult reads the 206 words of the text without encouraging the children to find and identify the animal in the pictures...encourages children to make predictions...” (traducerea noastră)

Zhihui Fang, *op.cit.*, p. 137,

http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

Un al doilea rol al ilustrațiilor este legat de importanța cărții ca stimulent al creativității copilului; citind o carte cu ilustrații fără prea mult text, copii își activează imaginația interpretând și recreând reprezentări mentale ale poveștii. Copii pot să asocieze imaginea cu experiența proprie, să construiască noi sensuri ale imaginii; și de multe ori suntem uimiți de modul interactiv prin care copii pot să dea un nou înțeles unei imagini:

„cititorul trebuie să își folosească imaginația și priceperea pentru a prezenta și a interpreta ce se va întâmpla în poveste. De exemplu, cartea are o poză cu niște porci zburând fără să fie însoțită de text. Aici cititorul este invitat să își folosească imaginația pentru a prezice viitoarele aventuri ale porcilor. Aceasta încurajează copilul-cititor să creeze propriile povești bazate pe imaginație și creativitate.”¹¹

Al treilea rol al ilustrațiilor este acela de a fi un suport-cadrul pentru înțelegerea textului, având un vocabular limitat și cunoștințe minime despre realitate, locul special revine ilustrațiilor care îi ajută să dezvolte subiectul și imaginea personajelor folosind cuvintele pe care le știu și realizând imagini mentale cu situații și personaje. Își dezvoltă, de asemenea, simțul pentru estetic și frumos, pe lângă faptul că interpretează textul, aceștia pot aprecia arta frumosului, calitatea desenelor. În plus, ajută la dezvoltarea limbajului prin legătura text-imagine-subiect, prin întrebare-răspuns sau curiozitate-răspuns, copii își dezvoltă abilitățile de a vorbi și mai târziu, de a scrie; își dezvoltă limbajul și pot crea la rândul lor noi povești și imagini.

Ilustrațiile sunt menite să capteze atenția, să spună povestea într-o variantă abreviată, să transmită culturi noi și să trezească în copii aprecierea și gustul pentru frumos. Ilustratorii trebuie să țină cont de text, nu se pot îndepărta astfel încât să reiasă două povești diferite, una prin imagini și una prin text.

Cartea de povești cu ilustrații

Vom începe cu acest tip de carte pentru copii din simplul motiv că aceasta este premergătoare literaturii propriu-zise pentru copii, acestea sunt cărți special făcute cu imagini, în care textul se regăsește puțin sau deloc. Calea prin care sunt transmise nu este prin arta cuvântului, ci prin arta vizuală și sunt dedicate în special copiilor mici, până la 3 ani, dar și celor până la 7 ani care încearcă să povestească basmul prin prisma imaginilor.

„Prima formă a unui asemenea tip de „carte” este, de fapt, adeseori, un pliant cu desene colorate. Copilului i se adresează, astfel, imagini, nu *cuvinte*: animale, flori, case etc...Cuvântul auxiliar, este folosit de adulții care îi asistă pe copii în recunoașterea figurilor, le dau explicații, le precizează denumirile etc.”¹²

Cărțile pentru copii sunt primele cărți cu care un individ intră în contact și sunt printre cele mai importante prin faptul că ne-au încântat prin mirajul creat ; ca fapt estetic și moral, cartea pentru copii a apărut odată cu literatura pentru copii, dacă ar fi să facem o analiză abstractă a *de ce*-ului specific copilului și să găsim răspunsul la întrebarea *Ce este cartea pentru copii ?*, observăm că scriitorii ne răspund prin cărți destinate copiilor : „Cărțile copilăriei se nasc din dragoste. Cântecul, versul, *basmul* au încălzit, leagănul omenirii și glăsuirea lor a

¹¹ „...the reader has to use their own imagination and judgment to predict and interpret what is going on in the story. For example, the book has a picture of pigs float ing in the air without any accompanying text. Here the reader is invited to use their own imagination to predict future adventures of the pigs. This encourages the child reader to create their own stories based on their imagination and creativity. (traducerea noastră)
Ibidem, p. 138,

http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;

¹² Bianca Bratu, *Preșcolarul și literatura (Studii și antologie)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p.24;

luminat inima fragedă a copilului, la fel cum scutecele i-au încălzit mădularele.”¹³ Copilul va îndrăgi cărțile pentru că acestea îi vor potoli setea de cunoaștere, curiozitatea, îl vor amuza. Copilul pornește în viață alături de personajele îndrăgite și e firesc să fie așa pentru a nu distruge mirajul copilăriei; cartea pentru copii în esența ei are rol formativ, estetic și moral, iar secretul acestei literaturii ni-l relevă promotorul literaturii pentru copii Iuliu Rațiu, acela de a *ieși din lecturi cu o stimă sporită pentru om*: „Pe sub arcul de triumf al sprâncenelor micilor creatori trec personajele tuturor basmelor prezente, dar cu firescul și cu nonșalanța lui „a fost odată”.”¹⁴

La suprafață, cartea pentru copii reflectă meditația autorului încadrată în destine, în plan inferior, cartea pentru copii sporește contactul copilului cu viața prin identificarea cu unele situații, aceasta poate fi văzută ca deschiderea multor orizonturi noi prin care copilul poate pătrunde. Cartea îl *cufundă* pe copil într-un alt univers care îl învață noi sentimente precum sensibilitatea, solidaritatea, libertatea:

„Copilul solitar, captiv în mediul în care trăiește dar liber prin carte, izolat, dar cufundat în viață, el este un copil care grație cărții, se întâlnește cu alți oameni și rămâne cu impresii durabile...Puterea imaginației pe care o declanșează cartea este de mult cunoscută. Cărțile continuă să formeze sensibilitatea, visele, cunoștințele și mentalitatea copiilor, le propune modele pentru toată viața.”¹⁵

Putem spune că o carte cu poze reprezintă forma rudimentară a cărții pentru copii, aceasta este de fapt un pliant cu imagini pe care copilul trebuie să le identifice, să le coloreze, copilul citește de fapt imaginea, nu cuvintele; aceste cărți cu poze sunt uneori cu tematică precum: animale, fructe, legume etc. Auxiliar imaginii este cuvântul care oferă explicații ajutătoare pentru a descoperi povestirea; cărțile pentru colorat sunt o altă formă de literatură rudimentară, copilul este îndemnat să identifice imaginile, să le contureze, să le coloreze și eventual să completeze ei cartea prin adăugarea de informații, propoziții scurte. Ulterior au apărut cărți cu imagini conturate și cu povești scurte care completează imaginea sau chiar basmele lui Charles Perrault într-o formă prescurtată, dar însoțită de imagini.¹⁶

De-a lungul timpului au existat controverse legate de acest tip de literatură și dacă poate fi numită literatură pentru copii sau nu? Putem vorbi de o formă literară dacă șirul imaginilor sau a conturilor reprezintă un întreg, iar acesta este o povestire printr-o suită de imagini pe care copii să le citească. Copilul poate să interpreteze singur imaginile, dar are nevoie de ghidaj pentru a nu se depărta de poveste, prin colorarea personajelor, acesta dă viață poveștii: „...presupune însă anterioritatea contactului cu povestirea, anterioritatea ascultării acesteia, față de momentul în care copilul colorează, recunoscând și reconstituind astfel conținutul epic.”¹⁷

Prin acest tip de carte este scos în evidență principalul element determinant în literatura pentru copii și anume ilustrația poveștii, aceasta determină modul în care au loc reprezentările și perceperea acestora. Trebuie să avem în evidență diferența dintre o carte pentru copii plină de imagini vizuale, deoarece povestirea se face pe marginea imaginilor, acestea fiind cele care determină receptarea inițială sau o carte pentru copii în care domină scrisul, însă este însoțită de câteva imagini, iar accentul este pus pe înțelegerea textului. Din punctul nostru de vedere, o carte de povești sau de basme însoțită de imagini o face mai interesantă din perspectiva

¹³ Iuliu Rațiu, *op.cit.*, p. 8;

¹⁴ *Ibidem*, p. 11;

¹⁵ *Ibidem*, p. 14;

¹⁶ A se vedea Comoara cu povești. Povești clasice. Editura Flamingo GD, București, 2008.

¹⁷ Bianca Bratu, *Preșcolarul și literatura (Studiu și antologie)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p.24;

copilului și dacă ar fi să analizăm atitudinea copilului, acesta va fi tentat să interpreteze mai întâi imaginile, apoi să îi fie citit textul. Legat de imagine și text, calea vizuală se continuă prin benzi desenate, filme, iar cea a textului este regăsită, mai târziu, în lecturile altor cărți.

Cartea cu ilustrații reprezintă pentru un preșcolar un izvor de imaginație, o jucărie prin care își manifestă verbalizarea, intuiția; odată folosită, o astfel de carte devine un auxiliar în evoluția viitoare a micului destinatar:

„În măsura în care, pe această cale, copilul reia povestea cunoscută dinainte, „cartea cu poze” se transformă, treptat, dintr-un mijloc de percepere prioritară a ilustrațiilor, într-un auxiliar pentru verbalizarea conținutului poveștii. O invenție tehnică, ca, de pildă, pliantele „în relief”, contribuie la fixarea reprezentărilor verbalizate, printr-un cadru care-i oferă universului imaginat o formă mai aproape de realitate, prin imaginea în trei dimensiuni. Este cazul „basmelor decupate”: odată cu deplierea copertelor, apare în relief „Albă ca Zăpada” pe fundalul pădurii feerice.”¹⁸

Prin imagini, copilul este introdus în atmosfera magică a basmului, poate înțelege și resimți mai bine acțiunea narativă, iar receptarea se realizează în mod armonios prin împletirea imaginii cu textul; trebuie să recunoaștem că și noi, adulții, de multe ori suntem atrași de o carte care are imagini. În concluzie, cartea cu imagini este principala formă de literatură cu care copilul ia contact prima dată și care îi stârnește interesul pentru viitoarele lecturi.

Cartea de povești fără ilustrații

Cărțile de povești fără ilustrații pot fi lecturate de cineva care are experiență în lectură și care este interesat de cercetarea contextuală a operei, nu de esența imaginilor. Scopul nostru este de a evidenția faptul că literatura pentru copii la nivelul preșcolarilor nu poate să subziste fără ilustrații, însă de la vârsta de 9-10 ani, copilul poate citi și cărți fără ilustrații, deoarece este interesat să existe o fluiditate în idei fără a fi întreruptă de imagini. Evoluția cărților fără ilustrații își au originea în cele cu ilustrații, la o analiză a basmelor lui Charles Perrault putem identifica mai multe versiuni de traduceri, unele conțin și ilustrații, unele au doar textul.

Trebuie, însă se recunoaștem că începutul literaturii pentru copii nu aducea ilustrațiile pe primul loc, ci tot textul. Ilustrațiile au apărut odată ce s-a acordat un mai mare interes literaturii pentru copii și copilului, pentru a fi mai atrăgătoare, aceștia introduceau anumite scene ilustrative. Chiar și unele traduceri care vor fi analizate în studiul de caz nu vor avea imagini, tocmai din motivul că au fost publicate într-o perioadă în care interesul era axat pe text.

Lipsa imaginilor a fost complementată de faptul că aceste scrieri pentru copii au fost realizate mai întâi cu scopul de a-i fi citite și de a le citi la rândul său când dobândește această deprindere care să îi permită să înțeleagă textul și contextul. Prin contactul cu textul, copilul dezvoltă abilitatea de a verbaliza și de a descoperi amănunte pe care imaginile nu le pot oferi, într-o carte plină de text descoperă o întregă societate care se bazează pe reguli proprii, descoperă tradiții culturale transmise de către scriitor. Textul le descoperă noi lucruri care îi impresionează pe copii, îi duce pe urmele personajelor, primesc detalii pentru a termina puzzle-ul făcut doar din imagini. Putem spune că acestea sunt elementul principal care face podul spre hotarul vârstei școlare, este un eveniment important și interesant în viața unui copil momentul în care poate să recunoască o literă, un cuvânt. Lectura unei cărți fără imagini poate fi realizată în două moduri: prin povestire, acesta ascultă povestea lecturată de altcineva sau prin citire, copilul parcurge singur povestirea.

¹⁸ *Ibidem*, p.25;

Secolul XXI, cunoscut și secolul vitezei și a tehnologiei are impact și asupra literaturii pentru copii, în cazul nostru asupra basmelor, deoarece cele mai recente adaptări ale basmelor lui Chales Perrault se rezumă la text puțin și multe imagini pentru a parcurge într-un timp scurt, dar superficial narațiunea. Putem spune că textul este sursa imaginilor și dacă copilul poate să citească este indicat să parcurgă textul pentru a verifica informația. Cartea cu imagini sau cu imagini și text puțin este o lectură oferită de traducător și de ilustrator. O carte fără imagini, dar cu un text mult mai lung, oferă emoții și trăiri mai complexe trăite doar prin prisma lecturării textului; acest gen de cărți este indicat pentru copii care reușesc să citească cel puțin la nivel mediu, nu putem da o astfel de carte unui copil care nu știe să citească fluent, deoarece există riscul să urască lectura dacă vede că nu înțelege nimic.

BIBLIOGRAFIE:

1. BRATU, Bianca, *Preșcolarul și literatura (Studiu și antologie)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, pp. 2-50;
2. FANG, Zihui, Illustrations, text and child reader: What are pictures in children's storybooks for? in *Reading Horizons*, 1996, volume 37, pp. 125-136
http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons, consultat în 2 noiembrie 2015;
3. PERRAULT, Charles, *Frumoasa din pădurea adormită în Comoara cu povești. Povești clasice*, Editura Flamingo GD, București, 2008;
4. PERRAULT, Charles, *Scufița Roșie în Comoara cu povești. Povești clasice*, Editura Flamingo GD, București, 2008;
5. RAȚIU, Iuliu, *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2003;
6. ȚUGULAN, Lidia, TOMA, Maria, *Literatura pentru copii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980;
7. ZIPES, Jack, *From enchanted forest to the modern world. The Brothers Grimm*. Palgrave Macmillan, New York, 2002, pp. 200-215;